

Назва ТВП: Цікіны астравы

© С. Левый

Код: BY041

Геаграфічныя каардынаты: 55° 38' N 27° 29' E

Адміністрацыйная прыналежнасць: Віцебская вобласць: Міёрскі раён

Плошча: 6364 га

Крытэрыі: B2

Нацыянальны прыродаахоўны статус: Рэспубліканскі гідралагічны заказнік «Балота Мох»

Міжнародны прыродаахоўны статус: ТВП рэгіянальнай значнасці

Агульнае апісанне:

ТВП уяўляе сабой буйное верхавое балота з мінеральнымі астравамі, азёрамі, рэкамі і мачажынамі, акружанае па краях хвойнымі і лісцёвымі лясамі. Па ўсім балоце раскіданы шматлікія мінеральныя грывы, якія атрымалі назву Цікіны астравы. Унікальнасць гэтым парослым лесам астравам прыдаюць групы старых дубоў, ясеняў і клёнаў.

З захаду да балота прымыкае буйное мезатрофнае возера Нобіста (3,75 км²). Возера мелкаводнае, у летні час практычна цалкам зарастае воднай расліннасцю. Берагі месцамі ўтвараюць буйныя сплавіны, парослыя балотнымі відамі асокаў. Для рэгуляцыі ўзроўню вады ў возеры на рацэ Хараброўка, якая выцякае з яго,

пабудавана водарэгулюючая плаціна. У выніку рэчышча Хараброўкі ніжэй возера зарасло воднай расліннасцю і месцамі перакрылася сплавінамі, плынь практычна адсутнічае. На гэтым участку ў Хараброўку ўпадаюць шматлікія лесамеліярацыйныя каналы і рака Голчыца, якая перасякае ўвесь балотны масіў з поўдня на поўнач.

З-за высокай забалочанасці тэрыторыі і адсутнасці дарожнай сеткі лесагаспадарчая дзейнасць тут вядзецца толькі па перыферычных участках, практычна цалкам адсутнічаюць сельскагаспадарчыя ўгоддзі. Асноўнымі формамі гаспадарчай дзейнасці з'яўляюцца паляванне і рыбалоўства. Арандатарамі возера Нобіста праводзіцца зарыбленне вадаёма, рэгуляцыя ўзроўню вады. Жыхары навакольных населеных пунктаў збіраюць на балотах журавіны і брусніцы, у лясках – чарніцы і грыбы.

Флора налічвае 223 віда сасудзістых раслін. Асаблівую каштоўнасць для захавання рэдкіх відаў раслін уяўляюць градава-мачажынныя і мачажынна-азёрныя балотныя комплексы. Шматлікія адкрытыямачажыны параслі расіцай круглалістай *Drosera rotundifolia*, асакой багнавай *Carex limosa*, чаротнікам белым *Rhynchospora alba*, багноўкай чорнай *Empetrum nigrum* і іншымі тыповымі балотнымі барэальнымі відамі. У наваколлі возера Чорнае адзначана адна з буйнейшых пладаносных папуляцый марошкі *Rubus chamaemorus* (пладанашэнне гэтага віду – вельмі рэкая з'ява ва ўмовах Беларусі), якая занесена ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь.

Асноўныя біятопы:

Верхавыя балоты – 70%, лясны – 20%, азёры – 10%.

Птушкі:

Усяго на тэрыторыі ТВП адзначана 202 віды птушак, 188 з іх гняздуюцца. Тут з дастаткова высокай шчыльнасцю гняздуюцца такія рэдкія віды птушак як чорны бусел *Ciconia nigra*, скапа *Pandion haliaetus* і балотная сава *Asio flammeus*.

Іншыя групы жывел:

У фауне ТВП прадстаўлены ўвесь набор млекакормячых, характэрных для поўначы Беларусі. Тут звычайныя лось *Alces alces*, дзік *Sus scrofa*, казуля *Capreolus capreolus*. У сухіх лясках па краях балот сустракаецца заяц-русак *Lepus europaeus*, а

ў багуновых сасняках і на пераходных балотах - заяц-бяляк *Lepustimidus*. З драпежнікаў ва ўгоддзі жывуць воўк *Canislupus*, лісца звычайная *Vulpesvulpes*, куніца лясная *Martesmartes*, норка амерыканская *Mustelavison*, ласка *Mustelanivalis*, гарнастай *Mustelaerminea*. У рэках і азёрах ТВП шматлікі бабёр рачны *Castorfiber*, сустракаецца выдра *Lutralutra*. Возера Нобіста багатае на рыбныя запасы, жыве тут і каштоўны прамысловы від – вугор рачны *Anguillaanguilla*.

Стан рэдкіх відаў птушак:

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды	Крытэрыі ТВП
Чорны бусел <i>Ciconia nigra</i>	гн	10 п	2000-2005	Д		В2
Арол-вужаед <i>Circaetus gallicus</i>	гн	1-3 п	2000-2005	Э		
Скапа <i>Pandion haliaetus</i>	гн	5 п	2000-2005	Д		
Журавель шэры <i>Grus grus</i>	гн	+	2000-2005	П		
Чайка шызая <i>Larus canus</i>	гн	+	2009	П		
Сава балотная <i>Asio flammeus</i>	гн	10-15 п	2000-2005	П		

Іншыя рэдкія і знаходзячыся пад пагрозай знікнення віды:

Насякомыя: аксамітніца юта *Oeneisjutta*, тарфянікавая жаўтушка *Coliaspalaeno*.

Расліны: баранец звычайны *Huperziaselago*, асака малакветкавая *Carex pauciflora*, цыбуля мядзведжая *Alliummursinum*.

Пагрозы:

Адносна слабая населенасць тэрыторыі вызначае невысокі ўзровень антрапагенных нагурузак на прыродныя супольніцтвы ТВП. Асноўнымі неспрыяльнымі фактарамі тут з'яўляюцца парушэнне гідралагічнага рэжыму, высечкі лесу і пажары.

Парушэнне гідралагічнага рэжыму ўгоддзя звязана з пракладаннем асушальных каналаў, спрамленнем рэчышча ракі Хараброўка і зарэгуляваннем узроўню Абстэрнянскай групы азёраў. Леса-меліярацыйная сетка прыводзіць да перасыхання перыферынай часткі балота ў летні час і зніжэння разнастайнасці водна-балотных відаў жывёл і раслін.

Лясныя пажары, якія перыядычна ўзнікаюць ва ўгоддзі, з'яўляюцца адной з асноўных пагроз прыродным комплексам ТВП.

Высечкі лесу з-за высокай забалочанасці тэрыторыі носяць абмежаваны характар. Тым не менш, захоўваецца пагроза высечкі старых лясоў па ўскраінах балот і сухіх градах, якія з'яўляюцца месцамі жыхарства рэдкіх відаў жывёл і птушак.

Рэкамендацыі па захаванню:

Для захавання натуральных біяцэнозаў ТВП неабходна: пераўтварыць рэспубліканскі гідралагічны заказнік у ландшафтны; пры карэктыроўцы межаў заказніка ўключыць у яго ўсю ТВП; распрацаваць шматгадовы план кіравання заказнікам; правесці паўторнае забалочванне меліярацыйных сістэм і торфараспрацовак “Хараброва” і “Буянава”.

Крыніцы інфармацыі:

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Іваноўскі У.В., Максіменкаў М.В., Скуратовіч А.М., Навіцкі Р.В.)

Сушко Г.Г., Шкатуло В.В., Борок И.И. Редкие и охраняемые виды насекомых

обитателей верховых болот Белорусского Поозерья // Красная книга Республики Беларусь: состояние, проблемы, перспективы: материалы международной научной конференции. – Витебск: УО “ВГУ им. П.М. Машерова”, 2011., с. 171-173.

Складальнікі : Левы С.В.

** Выкарыстанне змешчанай тут неапублікаванай інфармацыі для навуковых публікацый без пісьмовай згоды яе аўтараў забаронена. У выпадку выкарыстання часткі кантэнту або старонкі цалкам на іншых інтэрнет-рэсурсах, абавязковая спасылка на аўтараў і сайт iba.ptushki.org*